

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه

۱۳ سپتمبر ۲۰۲۳

یونس نگاه

تنوع فرهنگی و جمعیتی افغانستان باقی خواهد ماند

جغرافیا و تاریخ افغانستان تنوع کم‌نظیری به آن بخشیده است. رد پای کوچ‌ها و لشکرکشی‌های اعصار مختلف را به‌آسانی می‌توان در آن یافت. هر بار موج تازه و قدرت‌مندی از شمال، غرب یا جنوب این سرزمین هجوم آورده، بخش‌هایی از آن را به‌آسانی فتح کرده و گاه تغییرات فرهنگی و جمعیتی ماندگار را بر جای گذاشته، اما نتوانسته است این سرزمین را یکدست و بی‌رنگ سازد. بقایای جمعیتی و فرهنگی بازمانده از عصرهای گوناگون در دره‌ها و کوهپایه‌های پیچیده کشور در هم تنیده یا کنار هم مثل موزائیک انسانی و فرهنگی زیبا چیده شده‌اند. تا اواخر قرن نهم، در کوهستان‌های شرق افغانستان اقوام بومی صاحب باورهای بازمانده از دوران‌های قبل از یکتاپرستی توانسته بودند سنت‌ها و عقاید باستانی‌شان را نگه دارند. در نوع پوشش، گویش‌ها، موسیقی، افسانه‌ها، ترانه‌ها و حکایات مردم هنوز می‌توان رشته‌های پیوند ساکنان کشور را تا دوران‌های باستان و به خصوص دوران پیش از ترویج دین اسلام ردیابی کرد. در برخی از مناطق کشور هر دره ویژگی‌های جمعیتی و فرهنگی مستقل دارد و تفاوت‌های آشکارش را می‌توان با دره‌های مجاور به‌آسانی شناسایی کرد. در گذشته نه چندان دور غیرمسلمانان از جمله هندوها، سک‌ها، عیسوی‌های ارمنی و یهودی‌ها در کشور ما نه تنها بیگانه شمرده نمی‌شدند بلکه عناصر انکار ناپذیر هویت اقتصادی، فرهنگی و بشری این سرزمین بودند. سک‌ها و هندوها تا همین اواخر در برخی از شهرهای افغانستان حضور پررنگ داشتند. اسلام نیز با تنوع پذیرفته شده بود. طریقه‌های تصوف، فرقه‌ها و مذاهب مختلف در کشور ما پیرو داشته و هنوز این تنوع باقی است. در چهل سال اخیر فرقه‌های جهادی و اختلافات شکلی که بهانه برای ساختن گروه و تشکیلات استخباراتی تازه را فراهم می‌سازد، بر تنوعات گذشته افزوده شده است، با این تفاوت که اکنون هر یکی از این فرقه‌های جهادی تنوع‌زدائی و تکفیر دیگران را ماموریت اصلی خود می‌داند.

گروه طالبان نیز محصول این دوره پژوهشی و استخباراتی است و از سخنرانی‌های رهبران آن پیداست که زودن تنوع‌های فرهنگی و عقیدتی کشور را در صدر برنامه‌های سیاسی و عقیدتی خود دارند. در سخنرانی عیدی ملا هبت‌الله، رهبر طالبان، روایت سرچپه و خلاف واقعیت از گذشته افغانستان، به‌سود طالبانی کردن کشور مطرح شد. او گفت که در چهل سال گذشته یک‌دستی اعتقادی مردم آسیب دیده و آنان تلاش دارند اسلام واقعی را با ترویج شریعت حنفی برقرار سازند.

ملا هبت‌الله با آن که مدعی است اکثریت مردم افغانستان مسلمان و طرفدار طالبان هستند، از وجود افکار غیراسلامی و اعتقادات اسلامی غیرطالبانی شکایت کرده و می‌گوید که گاهی فرامین و احکام شرعی طالبان از سوی برخی‌ها به زیر سؤال برده می‌شود که گویا فلان دستور خلاف شریعت است. او وعده سپرده است که در قرن خود (قرن پانزدهم هجری قمری) اسلام را در افغانستان حاکم سازد و این کشور را از هر گونه تنوع فکری که با روایت طالبانی همسو نباشد، «پاک» کند. ملا هبت‌الله وعده سپرده است که تمام قوانین را مطابق سلیقه شرعی خود و همراهانش تغییر دهد و از مسلمانان افغانستان هم خواسته است که در این کار به او یاری رسانند.

پیام عیدی رهبر طالبان تصفیه فکری و تنوع‌زدایی بود. او می‌داند که این کار آسان نیست و برای سرکوب دیگران و تحمیل امارت دل‌خواه به ده‌ها سال وقت نیاز دارند. او از یکسو تأکید دارد که ملت افغانستان نظام طالبانی را می‌خواهد و صد درصد شریعت در کشور حاکم است، اما از سوی دیگر نمی‌تواند انکار کند که برای طالبانی کردن کشور باید بسیار سرکوب و تصفیه کنند و مأموریت «قرن» پیش رو دارند. اما آیا زمان برای این تصفیه مناسب است؟ جغرافیا و ترکیب جمعیتی و فرهنگی افغانستان چنین فرصتی به ملا هبت‌الله خواهد داد؟ در گذشته لشکرهای متجاوز و مستبدان داخلی بارها و به تکرار در این مأموریت ناکام شده‌اند و افغانستان همچنان رنگین و پر از تنوع باقی مانده است.